

Natalia Bigus

Klasë „0” i przedszkòla

Dzél 10. Kaszëbsczé zwãczi Jedzemë na latné ferie.

Céle zajmów

Pòznawczé:

- pòznanié nowëch słów w kaszëbsczim jãzëkù, pòznanié inhibicyjno-incytycyjnych (hamòwanie – pòbùdzanié) czwiczników;

Sztòłcącè:

- ùmiejàtnosc wëczëcò zmianów w mùzyce, sztòłtòwanié chùtczégò reagòwaniò na mùzycznë sygnalë, doskònalenié stëchòwò-rëchòwi kòòrdinacje, rozwijanié ùmiejàtnoscë przemieszcziwaniò sã w przestrzeni, sztòłtòwanié prawidłowi pòstawë ùcznia, sztòłtòwanié mùzyczny pamiãcë, sztòłtòwanié pòczëcò esteticzi rëszaniò sã, sztòłtòwanié mùzyczny wëòbraznie, sztòłtòwanié kòncetracje i ùwòdži;

Wëchòwawczé:

- rozwijanié ùmiejàtnoscë wespòłdzejaniò w karnie i w pòrze, sztòłtòwanié wëtrwałoscë w pòkònywanim drãgòtów, pòbùdzenié òdpòwièdzalnotë za pòwierzonë zadania, sztòłcenié nawzòjnegò szònowaniò sã;

Metodë robòtë

ekspozycje, analiticzno-percepcyjnò, problemòwò-òdtwòrczò, problemòwò-analiticznò

Didacticznë pòmòce

òbròzczi z rzeczama, jaczé wòrt je wzac na latné ferie z jich pòzwama w kaszëbsczim jãzëkù (òbleczenié – bluzka, bùksë, strëfle, bótë itp., jedzenié – batonë, sztule, wòda, sok itp., zabòwczci – pliszewi misz, grë, pùpka itp.), pianino

PLAN ZAJMÓW

Wstãp:

1. Przewitanié na mùzycznym sygnale.
2. Zapòznanié ùczniów z tematã zajmów.
3. Marsz wstãpny w metrum 4/4.

Realizacjò tematu:

1. Zabawa *Pakùjemë sã*.
2. Zabawa *Fliger*.
3. Zabawa *Nad mòrzã*.
4. Zabawa *Na pieglëszczu*.
5. Zabawa *Kòło*.
6. Zabawa *E-mail z latných feriów*.

Pòdsëmòwanié:

1. Przebòczenié ò czim bëła mòwa na zajmach.
2. Pòzegnanié na mùzycznym sygnale.

MERITORICZNY DZÉL (30 min.)

1. Przewitanié na mùzycznym sygnale (0,5 min.).

Ùczniowie stojã na swòjich mòlach szcerowóny skarniama w stronã szkòlnégò. Szkòlny witò szkòlòków, spiëwajacë melodiczny zwrot: *Dobri dzén*. Szkòlòcë òdpòwiòdaja, spiëwajacë: *Dobri dzén*.

2. Zapòznanié ùczniów z tematã zajmów (2 min.).

Szkòlòcë stojã na swòjich mòlach szcerowóny skarniama w stronã szkòlnégò.

Na dzysészich zajmach bãdzemë kòrbic ò tim, gdzie mòzna wëjachac na latné ferie, czim mòzemë rëzowac i co je wòrt ze sobã wzac.

3. Marsz wstãpny w metrum 4/4 (4 min.).

Szkòlòcë pòrësziwajã sã pò òbwòdze kòta, wëkònjacë pòsobicã zgòdno z mùzykã:

marsz	w kòle
biég	w „rozsëpce”
marsz	w kòle
pòdskòk	pò całi salë
marsz	w kòle

Cwiczenie wĕkonywóné je przĕ akómpaniamente szkólńégò.

4. Zabawa Pakùjemĕ sĕ (5 min.).

Szkòlòcĕ stoją „w rozsĕpce” pò całi salĕ, sčerowóny skarniama w stronĕ szkólńégò i „trzymają” w rĕce wanożny kùferk. Szkòlny rozwiĕszò w różnĕch mólach salĕ òbròzci z rzeczama, jacĕ wòrt je wżac na latné ferie (narzeszeniĕ do kòrbiònczi z pòczĕtkù zajmów) z jich pòzwama w kaszĕbsczim jĕzĕkù:

- òbleczeniĕ (bluzka, bùksĕ, strĕfle, bòtĕ itp.),
- jedzeniĕ (batonĕ, sztule, wòda, sok itp.),
- zabòwci (pliszewi misz, grĕ, pùpka itp.)

Na przerwĕ w mùzyce i hasło (misz, bùksĕ itp.) ùczniowie pòdchòdają do pasownĕgò òbròzka. Zanim „włòżą” wĕrzĕtkĕ rzecz do swòjĕgò kùferka, za kòżdĕm razĕ mùszą wĕklaskac za szkòlnym rytmiczny szifr, abĕ gò òtemknĕc. Pò pòprawnym wĕklaskanim szifru wĕmòwiałą kaszĕbskĕ pòzwĕ ti rzeczĕ i „wkłòdają” jĕ do kùferka.

Zabawa òdbiwò sĕ przĕ akómpaniamente szkólńégò.

5. Zabawa Fliger (3 min.).

Szkòlòcĕ stoją „w rozsĕpce” pò całi salĕ, sčerowóny skarniama w stronĕ szkólńégò.

Narzesziwającĕ do kòrbiònczi z pòczĕtkù zajmów, szkòlòcĕ na latné ferie pòlecą fligrĕ. Przedszkòlòcĕ nasladĕją fligrĕ, jacĕ stoją na latawiszczu – sedzĕ w kùczci, z rĕkama wĕcygłĕma na bòczi. Czej szkòlny zacznie grac w wòlnym tempie, szkòłownicĕ pòmałtu rĕszają z mòla, czej akómpaniament szkólńégò naròstò i gróny je w chùtczim tempie, ùczniowie tĕż przĕspiesziwają, a tej zaczinają biegac pò salĕ szlachùjącĕ za lecącym fligrĕ. Jak leno przedszkòlòcĕ ùcĕją, że mùzyka zwòlniwò, to òznòczò, że fligrĕ lĕdĕją na latawiszczu, a wanożnicĕ dolecelĕ na mól.

Zabawa òdbiwò sĕ przĕ akómpaniamente szkólńégò.

6. Zabawa Nad mòrzĕ (3 min.).

Ùczniowie stoją w szeregù (jeden kòle drĕdżĕgò) trzymającĕ sĕ za rĕce. Òb czas zwĕków zagrónĕch przez szkólńégò w czerĕnkù wznòszającym, ùczniowie nasladĕją òdptiw wĕłĕ (jeden zwĕk to jeden krok). Czej szkòlòcĕ ùcĕją zmianĕ melodiczny linie w czerĕnkù òpòdającym, tej nasladĕją przĕptiw wĕłĕ i copĕ sĕ w tĕł, slĕchającĕ wiele zwĕków zagròł szkòlny.

Zabawa òdbiwò sĕ przĕ akómpaniamente szkólńégò.

7. Zabawa Na pieglĕszczu (3 min.).

Szkòlòcĕ stoją „w rozsĕpce” pò całi salĕ, sčerowóny skarniama w stronĕ szkólńégò.

Akómpaniament szkólńégò wskazywò, jacĕ mają wĕkònĕwac czinnoscĕ:

- *staccato* (zwĕczy grónĕ òsobno, sĕ òne kròtczĕ i òstrĕ) – szkòlòcĕ pòrĕsziwają sĕ na pòlcach drobny ma krokama – „piòsk parzi w stopĕ”,
- *legato* (zwĕczy grónĕ melodijno) – szkòlòcĕ sòdają na pòłtodze i przesuwał stopĕ pò pòłtodze – „chłòdzą stopĕ w zĕmny mòrszci wòdze”.

Zabawa òdbiwò sĕ przĕ akómpaniamente szkólńégò.

8. Zabawa Kòłò (3,5 min.).

Ùczniowie leżĕ na plecach „w rozsĕpce” pò całi salĕ. Òb czas ti zabawĕ bĕdĕ nasladowelĕ jazdĕ na kòle kòłowĕ stegnĕ wzdłuz pieglĕszcza. Czej akómpaniament je wĕkonywóny w tempie wòlnym, szkòlòcĕ pòmałtu rĕszają nogama, nasladĕjącĕ jazdĕ na kòle, a czej akómpaniament je chùtczi, tej przĕspiesziwają „jazdĕ”.

Zabawa òdbiwò sĕ przĕ akómpaniamente szkólńégò.

9. Zabawa E-mail z wakacji (3,5 min.).

Szkòłownicĕ sòdają za rĕgĕ (jeden za drĕdżim) na pòłtodze. Òb czas akómpaniamentu kòzdi pisze do drĕcha pòzdròwczĕ na plecach sedzĕcy przed nim drĕszczĕ czĕ drĕcha, szlachùjącĕ pisaniĕ na klawiaturze. Zmiana tempa grónĕgò przez szkólńégò akómpaniamentu wskazĕje ùcznióm chùtkòsc pisaniò.

Zabawa òdbiwò sĕ przĕ akómpaniamente szkólńégò.

10. Przĕbòczeniĕ ò czim bĕłĕ mòwa na zajmach (2 min.).

Szkòłownicĕ sedzĕ na swòjich mólach sčerowóny skarniama w stronĕ szkólńégò.

Co mĕ pòznelĕ dzysò na zajmach?

Toczi sĕ kòrbiònka szkólńégò z ùczniama na temat zajmów.

11. Pòzegnaniĕ na mùzycznym sygnale (0,5 min.).

Szkòlòcĕ stoją na swòjich mólach sčerowóny skarniama w stronĕ szkólńégò. Szkòlny żegnò sĕ z ùczniama, spĕwającĕ melodiczny zwrot: *Do ùzdrzeniò*. Ùczniowie òpòwiòdają, spĕwającĕ: *Do ùzdrzeniò*.

Tłòmacteniĕ: B. Ùgòwskò.

Natalia Bigus

instruktor i chòreògraf juniorsczĕch karnów w Kaszĕbsczim Karnie Spĕwù i Tuńca „Sierakowice” ze Serakòjc. Jakno mùzyk i instruktor tuńca specjalizĕje sĕ w pòlszci lĕdowi tematicĕ, le przede wszĕtczim w ùkòchònĕch Kaszĕbach. Szkòlnò rytmiczĕ a sztòlceniò slĕchù.

Aczipaka jedze na latné ferie

Céle ùczbë

- Wiedza
Ùczén...
- ùtrwaliwò spòdłowà słowiznà spartãczonà z biwakã;
- Ùmiejàtnoscë
Ùczén...
- ùktòdò zdania z jistnikama w mòlnikù,
- czëtò ùłożoné zdania,
- słëchò czëtóny pòwiòstczi,
- wskazëje òbròzczi spartãczoné ze słowiznà;
- Spòlëznówé kòmpetencje
Ùczén...
- grò w karnie,
- szukò malënków;

Metodë pròcë

pròca nad znaczenim wëbrónëch wërazów (metoda „pòkazë, co to je”, „domëslë sã na spòdlim kòntekstu”), czwicznë słëchaniò ze zrozmiënim (òpòwiedzënié, ò czim je pòwiòstka, wëzwëskanié ji w kòrbionce i òb czas wëkònywaniò zadaniów), jigra w karnach

Didacticznë pòmòcë

pòwiòstka *Jak Aczipaka wëbròt sã na biwak*, wëdrëkòwóné òbròzczi spartãczoné z biwakã – jeden kòmplet òbròzkwòw na karno (dostãpné do pòbraniò na Facebookù „Aczipaka” abò jakno dodòwk do scenarnika), klapczi na mùchë (tëli, kùli karnów)

Bòczënk: ùczniowie znają ju pòstac Aczipaczi i wëbróné wiérztë spartãczoné z nym bòhaterã (ùkòzatlë sã w slédnëch numrach „Naji Ùczbë”).

Cyg ùczbë

1. Szkólny witò sã z ùczniama i pito jich, czë bëlë ju czedës na biwakù, co bëto tam jima brëkòwné, co sã jima widzało, a z czim mielë jiwër.
2. Szkólny dówò kòzdémù szkòlòkòwi tekst *Jak Aczipaka wëbròt sã na biwak* i róczi jich do słëchaniò. Wëbiérò czile chãtnëch ùczniów do gòsnnégò czëtaniò.
Czej bãdzeta słëchac pòwiòstczi, pòdsztrichnijta jistniczi spartãczoné z biwakã.

Jak Aczipaka wëbròt sã na biwak

Jednégò słonecznégò dnia Aczipaka pòmëslòt, że mò legòtkã wëbrac sã do lasu. Teszno mù bëto za rodã, dlòte baro chcòt spãdzëc chòc jednã noc bliskò nòtërë. Miòt baro wiòlgã chãc legnac so w nòmioce abò w hamakù i òdpòczac òd codniowi nëkbë.

Założił na swòje kòto wiòlgã taszã i spakòwòt do ni: taszlãpã, gròpk, swój lubòtny leżòk, a téz spiwór, zëbë nie bëto mù zëmno w nocë. Òkróm tegò założył na ramã apfelzynowi nòmiot i czerwóny hamak. Tak zaladówóny rëszil przed se.

Jachòt baro dlugò, jaż dojachòt do mòti pòlanë. Pòmëslòt, że to bãdze nòlepszi plac do òdpòczinkù. Zesòtł z kòta i zaczął rozkładac nòmiot. Naròz ùczuł dzywné zwãczy. Cos jakbë miaùczenié. To bët Pùjk. Òkòzało sã, że Aczipaka, pakùjącë hamak, nie dozdrzòt, że lezi w nim jegò drëch. Dzãka temù miòt terò ze sobã pòmòcnika.

Drëszë rozłożëlë nòmiot i pòwiesëlë hamak. Pòzni ùwarzëlë zupã na ògniu. Czej zrobiòto sã cemno, zapòlëlë so taszlãpã, zëbë wszëtkò bëlno widzec. Dobrze sã jima razã sedało.

Pò wieczërzë pòmëslëlë, że nót bë bëto so legnac. Aczipaka wlòzł pòd nòmiot, a Pùjk ùłożył sã na hamakù. Bëlë ju prawie ùsniony, czej pòczëlë ùktòcë... Jedno, drëdzë, trzecé... To bëtë mëdži! Fùl mëgów! Sedałë wszãdze! Na nòmioce, na spiwòrze, na taszlãpie, na hamakù, na leżakù, a nawetka na gròpkù!

Nick nie wëszo z tegò òdpòczinkù, drëszë wròcëlë dodóm cati pògrëzłi.

3. Pò przeczëtanim szkólny pitò, jaczé jistniczi szkòtòwnicë nalezlë. Czej ùczén pòwié jeden wëbróny jistnik, szkólny przëpinò òdjimk negò jistnika na tòflë. Czej na tòflë pòjawiã sã wszëtczé słowa, całë karno gòsno czëtò jistniczi, a pòtemù zapisëje je w zesziwkach.
4. Szkólny pitò sã dzecy, na czim sedałë mëdži w pòwiòstce. Na tòflë zapisëje szesc razy zdanié:
Medzi sedałë na
Szkòtòwnicë mają za zadanié ùzupënic zdania gãbno. Szkólny mòze zapisać brëkòwné słowa (w mòlnikù) w lukach, abò wstawic w nie òbròzczi, a szkòlòcë bãdã mùszelë sami dobrze zapisać òdmienioné słowa – mògã je nalezc w teksce.
5. Szkólny pitò szkòtòwników, co bë bëto brëkòwné Aczipace i Pùjkòwi na biwakù, zëbë mëdži jich nie grëzłë. Wëcygò klapkã na mùchë i pòkazëje szkòtòwnikóm.

6. Szkólny dzeli ùczniów na karna (nòlepi nié wiący niżlë 4). Ùstòwiò je w kòlumnach i zaznòczò lëniã startu. Kòždé karno ùdostòwò jednã klapkã na mùchë. Przed szkòłownikama szkólny rozkłòdò òbròzczi z jistnikama. Żebë bëto wieseli, wòrt je wëłożëc wiący niżlë jeden kòmplet. W jedny rundze bierzã ùdzél piersze òsobë z rzãdów. Szkólny gòdò zdanié: *Mëga sedzy na...* (kuńczy zdanié wedle ùznaniò). Zadanim ùczniów je dobiegniãcé do dobrégò òbròzka i pòłożenié na nim klapczy. Rundã dobiwò to karno, jaczé zrobi to nòchùdzy. Wòrt je zapisac na tòflë pùntkë karnów. Jìgra sã kuńczy, czej wezmã w ni ùdzél wszëtcë szkòłòcë.

Wérònika Mierzwińskò

szkòlnò kaszëbszczégò i pòlsczégò jãzëka w Niepùbliczny Spòdleczny Szkòle „AiB” w Bani-
nie.

Gréta Walasek

zajimò sã malënkama do kaszëbszczich ksążków i czãdników.

Malënczi w scenarnikù sã àutorstwa Grëtë Walasek.

Dodòwk

Mikòłój Ridiger

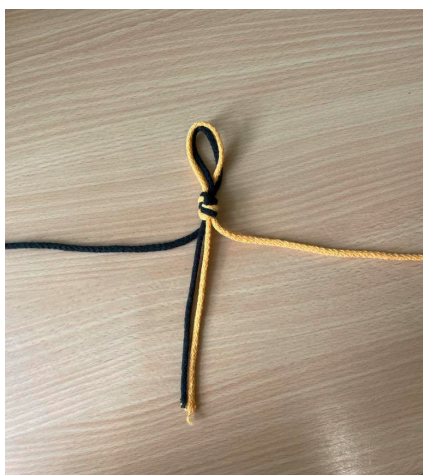
Kaszëbsczi czôrno-żôłti brelok

Bôczënk: wòrt wëzwëskac filmik (z instrukcją àùtora), jaczi mòże nalezc pòd tím linkã:
https://youtu.be/Ng4DGI-vySU?si=v2QHzG_gt0rb34ye.

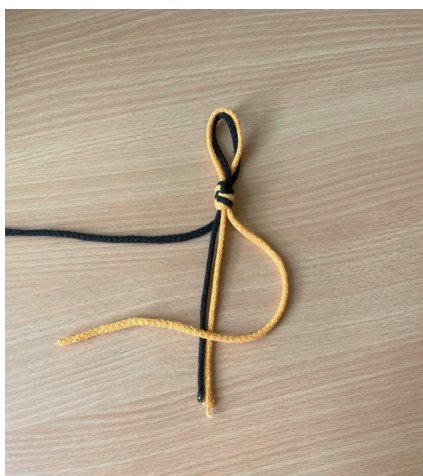
Brëkòwné materialë: czôrny i żôłti sznurk.

Instrukcjô:

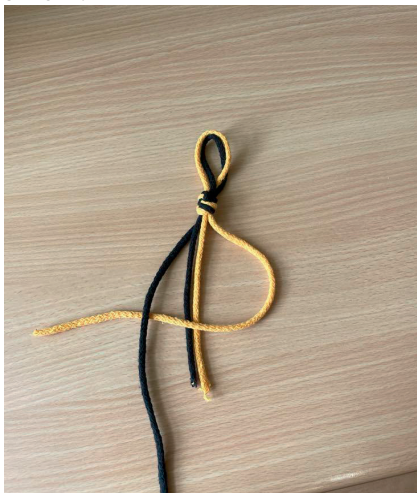
1. Na pòczątkù mùszimë zwiãzac ze sobã dwa sznurczë, robiãc pãtelkã. Pòstãpno mùszimë ùłożëc sznurczë tak jak na òdjimkù (na wëstrzòdkù dwa sznurczë, pò prawi żôłti, a czôrny na lewò).

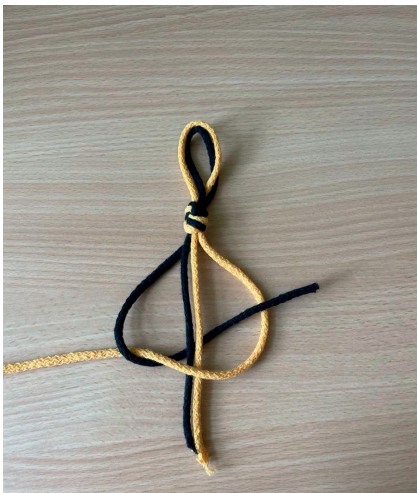
2. Żôłti sznurk mùszimë przëłożëc przez wëstrzèdné sznurczë (wëzdrzi na sztòłt lëtrë „P”).

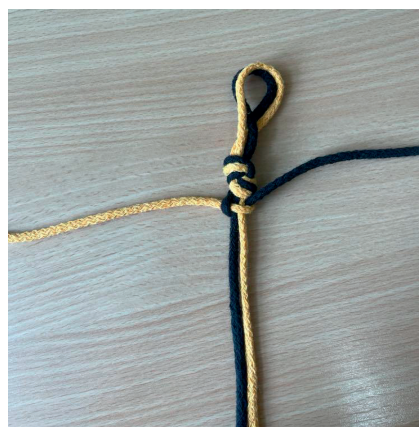
3. Lewi czôrny sznurk jidze nad żôłti sznurk.

4. Lewi czôrny sznurk mùszë jic pòd wëstrzèdné sznurczë i wëlezc nad żôłtã pãtelkã.

5. Pòmalinkù mùszimë scygnãc sznurczë. Dali robimë tak, zaczinómë òd żôłtégò sznurka, jaczi mdze pò lewi stronie. Robimë tak na przemian.

Brzòd robòtë:

Mikòłój Ridiger

mieszko w Brusach, absolwent kaszëbsczi etnofilologii, wiceprzèdnik partu Kaszëbskò-Pòmòrszczégò Zrzeszeniò w Brusach i szkòlny kaszëbszczégò jãzëka w spòdlecznëch szkòlach.

WSZĚTKÒ Ò MÒJIM TATKÙ

Mój Tatk nazéwô sã

.....

Jegò lubòtnò farwa to

.....

Mój Tatk je baro

.....

Òn baro lubi

.....

Razã z Tatkã czãsto

.....

.....

Tatk wcyg mie to
pòwtòrzò

.....

.....

Tatk je méstrã w

.....

Òn nie lédò

.....

Kòchóm Ce, Tatkù!

Aleksandra Dzäcelskô-Jasnoch

Kaszëbsczé miasta

Jeżlë szkólny rozmieje grac na instrumentach (np. gitarze abò ùkùlele), tej mòże wëzwëskac spiéwkã ò kaszëbszczich miastach na wanogach, pòspólnëch ògniszcach abò na ùczbach pòswiäconëch geògrafie Kaszëb. Akòrdë sã zapisóné wëżi pasownëch sylabów Rôczimë do pòspólnégò graniò a spiéwaniò!

C G C
1. Jedzemë do Bëtowa, Bëtowò witò nas.

G C
Jedzemë do Chòniców, Chònice witają nas.

G C
Jedzemë do Człëchòwa, Człëchòwò witò nas.

a F d C
Ref. To kaszëbsczé miasta, chcemë pòznac je! / x2

C D F G C
Jedzmë razã przez Kaszëbë, je ju czas!

2. Jedzemë dzys do Gdini, a Gdiniò witò nas.
Jedzemë dzys do Gduńska, a téż Gduńsk witò nas.
Jedzemë do Sopòtu, a Sopòt witò nas.

3. Jedzemë ju do Kartuz, Kartuzë witają nas.
Jedzemë do Kòscérznë, a Kòscérzna witò nas.
Jedzemë do Lãbòrga, a téż Lãbòrg witò nas.

4. Jedzemë jesz do Pùcka, a téż sòm Pùck witò nas.
Jedzemë do Wejrowa, a Wejrowò witò nas.
Jedzemë jesz do Słëpska, a sòm Słëpsk witò nas.

Zródło: publicdomainvectors.org

Aleksandra Dzäcelskô-Jasnoch – szkólnò kaszëbszczégò i anielszczégò jãzëka w Czerskù. Wspòtrobi w redakcji „Pomeranii”. Nòleżniczka Kaszëbskò-Pòmòrszczégò Zrzeszeniò, lubòtniczka mùzyczi i Gòchów.

Bòczënk: kòrtë pròcë ze starnów VI-VII òstatë wëkònóné przez Òlgã Kùklińską w programie Canva.